

Oppdal bygdeallmenning bli med i nasjonalparken. Trakten er som kjent særlig verdifull i botanisk henseende, idet Knutshøene regnes som noen av Skandinavias beste plantefjell. En rekke plantearter er fredet i fjellstueutmålingene siden 1911.

Trollheimen har jeg aldri vært i, men det er ikke tvil om at også den er et verdifullt fjellområde både når det gjelder friluftsliv og flora og kanskje også fauna. For flora og fauna er det her, som ellers, de lågereliggende delene som er mest verdifulle, f. eks. øvre del av Folldalen. Denne er det som kjent meningen å demme opp, og reguleringsplanene er kommet så langt at de nok blir satt i verk. Om en kan bevare noe større område i Trollheimen intakt, vet jeg ikke, men de sentrale, høyereliggende delene burde i hvert fall kunne bevares. Gjevilvatnet og reguleringsplanene i forbindelse med det hører til de områder «undersøkelseskomitéen» skal se på i år.

I tillegg til de nevnte områdene er det håp om å få ett til i Trøndelag med blant fredede områder, nemlig *Femundsmarka*. En mindre del av den nasjonalparken som er påtenkt her, vil bli liggende i Sør-Trøndelag inn mot riksgrensen. Men det blir vesentlig skogsmark. Vi kan også regne med å få en naturpark i *Sognli* i Orkdal—Geitastrand, men det blir også for det aller meste skogsmark.

Det er sikkert flere fjellområder i Trøndelag som burde sikres for ettertiden, f. eks. på Fosen og i Verdal — Meråkertraktene — men foreløpig har jeg ingen oversikt over dem. Det er nok i disse trakter områder som ikke kommer i faresonen med det første, men det bør likevel så snart som mulig undersøkes nærmere hvilke områder en bør prøve å sikre som urørte friluftsområder også der.

O. BERGER

Forsvarsmaktens innsats på Stugudal i 1903

Da jeg først nå har lest T.T.s årbok for 1961, har jeg fått vite at Herlov Stugudal er død. Jeg kom da til å tenke på at i august 1903 var jeg, som elev ved 5. Brigades Underoffisersskole, til stede på Stugudal gård da han ble født.

Skolen var på den årlige utmarsj, som denne høst gikk fra Værnes—Selbu—Tydal—Brekken—Nordvika, derfra pr. D/S «Fæmund» til Sørvika. Videre pr. infanteriets hester til Røros—Kongens grube—Muggruben—Reitan stasjon og til Trondheim pr. tog.

På Stugudal var slåtten begynt, men ikke på langt nær ferdig. Her skulle vi ha en rastedag før vi la til fjells.

I stedet for rastedag ble det full arbeidsdag for de fleste. Kompaniet besto av ca. 150 mann og alle, så nær som en, var landsgutter. Her var det jobb som de kjentes med, derfor ble alt som fantes av slåttonnredskap funnet fram, men det var ikke nok til alle. Det ble da enighet om at hver mann bare fikk 5 minutter til å svinge ljaen i, de andre gikk i kø etter ham, og jeg skal si at noen overtid tillotes ikke. Likedan i raketausenes rekker. En del høy var slått før og tørket på bakken. Dette var klart til innkjøring, og da det ennå var ledige, men arbeidsvillige folk nok, ble høysledene trukket fram og satt i drift. Det manglet verken lessere eller gamper, derfor kom det høyet som var tørt inn på låven i en viss fart.

Bonden, Herlovs far, sa at slik slåttehjelp hadde han aldri hatt og fikk det nok heller ikke siden.

Av de overtallige, de som ikke var med på slåtten, dro mange

for å prøve fiskelykken, det var bare få igjen av oss på gården. Ut på ettermiddagen fikk vi som var ute på tunet se at mannen på gården kom ut i en viss fart. Han dro ut en karjol, deretter til stalls og kom ut med hesten. En av offiserene som så det spurte ham: «Hvor skal De, som har det så travelt?» «Jeg skal til bygds etter jordmor, jeg», sa han, «for kona er blitt dårlig». «Sett inn hesten igjen De, for vi har lege med oss, og han greier den saken.» — Dr. Knudsen ble underrettet, og da tiden kom, foretok han det fornødne.

Om kvelden, da noen av fiskerne var kommet tilbake, var det to av dem som sto ute på gårdsplassen og diskuterte om hvem av dem som hadde fått den største fisken. Det var løytnant Frisvold, senere oberst og sjef for I. R. 12. og musikkersjant Mork. Dr. Knudsen, som var ferdig med sin forretning, sto og hørte på dem, og under en pause i diskusjonen sa han med et smil: «Jeg fikk nå den største fisken, jeg.»

Den nå avdøde Herlov Stugudal gjorde således sin entre på Stugudal ved militær hjelp og under bevoktning av 150 mann infanteri.

Etter at vi hadde begynt skoleåret 1902—03, fikk skolens sjef, kaptein Hagen, brev fra Stugudal med innbydelse til de som ville, å komme til Stugudal, alle var hjertelig velkommen.

Kapteinen måtte avslå innbydelsen med takk, da skoletiden ikke tillot noen å komme. I stedet sendte kompaniet som dåps gave to sølv spiseskjeer. På disse var det inngravert at skjeene var fra 5. Brigades Underoffisersskole.

Gammel Underoffiserselev.

SVERRE
MARSTRANDER

Den hellige kilden på Vassfjellet

I beretningen om Kristin Lavransdatter forteller Sigrid Undset om et lite valfartskapell nær Nidaros som kom til å spille en viss rolle i Kristins liv. Det var reist til ære for broder Edvin på det sted i Vassfjellet hvor han i flere år hadde holdt til som eneboer. Både i levende live og etter sin død virket han jærtegn, og mange valfartet til kapellet og legedomskilden like ved. Vi får høre hvordan Kristin som enke drar nordover fra Jørundgård til Nidaros på pilgrimsferd. Hun gikk ned gjennom Gauldal og stiene i utkanten av bygdene, og gikk så opp gjennom åsen til den lille kirken på Vassfjellet som sto på en lysning i tette skogen like ved tjernet med den helsebringende kilden. Et trekors sto ved bekken som renner ut av tjernet, og rundt om lå noen krykker og kjepper og på buskene omkring hang filler av gamle bind. Her satt da Kristin og mintes den gode broder Edvin som hun ofte hadde møtt i oppveksten, og hvordan hun senere som ung kone var dratt hit opp til kilden med den skrøpelige lille gutten sin, Gaute. Hun hadde fått bot for sin sykdom, og hun selv hadde vunnet full førlighet etter en vanskelig fødsel hun hadde.

De skikkelser vi hører om er det Sigrid Undset som har gitt kjøtt og blod, men hvordan er det med kapellet og den legebringende kilden som hun forteller om? Vi har mange eksempler på hvordan Sigrid Undsets dikteriske fantasi er kombinert med en usvikelig nøyaktighet i skildringen av det kulturhistoriske miljø hvor hun lar sine personer opptre. Her gikk hun frem etter helt